

ČEŠKOSLOVAŠKO SLOVSTVO

Dr. A. I. Kraigher: **Kontrolor škrobar**. Román, 1. in 2. del. Ze slovinštiny přeložil Bohuš Vibíral. Olomouc, R. Promberger, 1928. — Avtoriziran prevod je izvršil izborni poznavalec našega jezika B. Vybíral. Naslovno stran s pogledom na Sv. Trojico v Slov. goricah je naslikal Fr. Hoplíček. Prevod ni samo točen, ampak v splošnem prav dobro zajame značaj originala posebno tudi tam, kjer gre za prenos čisto slovenskih rekel, dovtipov ali narodnih pesmi (n. pr. I. 82: Regiment po cesti gre) itd., ali zopet, kjer končno (II. 301) prevede Župančičevo »Daj drug, zapoj!« Na koncu II. zvezka so dodane zelo jedrnaté, a zadostujoče opazke o Kraigherju in razlage potrebnih mest v tekstu. Pri opazki II. 185 je obžalovanja vredna tiskovna napaka na polji, namesto na poti — v cestě, ker se s tem izgubi besedna igra na poti — Napotnik.

Op. I. 100 »Farář ve Sv. Kříži« iz konteksta stavka, ki pravi, da kažejo tradicije Slov. gorice proti Zagrebu, ne more biti Janez Krstnik od Sv. Križa, ki je na Vipavskem.

Tudi ne morem podpisati razlage, da gre pri vinu Izabela (I. 190) za vrsto dobrega vina. Frst.

Dr. Josef Páta: **Ksaver Meško**. Listek z dějin soudobé slovinské literatury. Brtnica, Jos. Birnbaum, 1928. Z Meškovo sliko in sliko njegove rojstne hiše. Posebni odtisk uvoda k češkemu prevodu Meškovega Volka spokornika, ki ga je oskrbel Jos. Skrbinšek.

Drobna knjižica nam z veliko simpatijo riše nastop, življenje, delo in vlogo Ks. Meška v slovenski literaturi. Na koncu je zbrana glavna literatura o njem in, kar ima tudi za nas vrednost, seznam glavnih prevodov Meškovih spisov na razne evropske jezike. Frst.

FRANCOSKO SLOVSTVO

Dom Henri Leclercq: **La vie chrétienne primitive**. Bibliothèque générale illustrée. Les éditions Rieder, Paris, 1928.

S slikami iz katakomb in druge starokrščanske umetnosti ilustrirana uvaja ta knjiga v 16 kratkih poglavjih v notranji razvoj prvega krščanstva do Konstantinovega edikta. Knjiga je brez znanstvenih ambicij; odlikuje pa jo lahko, prijetno, sem in tja skoro ambiciozno literarno obravnavanje predmeta in jasno gledanje problema. Frst.

UMETNOST

Miha Maleš: **Rdeče lučke ali risbe o ljubezni**. Samozaložba. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Ljubljana, 1929. — S to knjižico je uvel Maleš novost v našo literaturo, ako smemo imenovati literarnim vsako delo, ki nosi knjižno obliko; vsekakor pa v našo publicistiko. Izdal je namreč ciklično zasnovano serijo risb, jim dodal še nekaj drugih, vsebinsko ž njo nezvezanih, a po svoji formi ž njo skladnih, postavil spred enega svojih najlepših tiskov: jarko beli profil fanta, zarisan na črnem en face-u dekleta, tako da se usta obeh ubirajo v en akord, ter tej likovni zbirki pridejal za uvod štiri besedne komade, ki naj

v motivcu, ki so mu mogoče likovne oblike sicer težje dostopne, vzbude razpoloženje, iz katerega mu bodo liki sami brez posebnega komentarja oživali. So to zgodbe o ljubezni in njenem razočaranju (uvodna iz »Šikinga« v lepem Gradnikovem prevodu), o sanjavnem naivnem svetu dekleških mladostnih sanj (Motto), zgodbe »iz življenja slutenj in spoznanj« (Malešev uvod), zgodbe o cvetju, ki se opojno razbohota in osuje (Gradnik »h knjigi«) — in ko si knjigo prelistal, priznaš, da so uvodi ubrali pravo struno v tvojih razpoloženjih, in začneš listati in sanjariti s temi listi, ki se jih zares drži vonj osutega cvetja in orumenelih starih ljubavnih pisem. Držiš jih v roki, opazuješ in doživljaš pri tem sebe in druge.

Za presojo teh »risb o ljubezni« prihajajo v poštev samo uvodna, omenjeni štirje besedni uvodi in prva skupina risb, obsegajoča 26 listov. Z drugim delom je Maleš zopet enkrat napravil krivico sebi in enotnosti učinka svojega dela. Če bi bil za konec dodal svoj značilni avtoportret, bi bilo čez in čez dovolj.

Za presojo njegovega »pesniškega« dela, ki ga predstavljajo Rdeče lučke, je drugi del odveč, deloma motivca naravnost moti in ga mi sploh upoštevali ne bomo.

Njegov ciklus »Ljubezen«, ki tvori pravo vsebino te publikacije, je pa res s čuvstvom zajeta tragična zgodba prve dekleške ljubezni od prve nejasne sanje in stanja neizraženega pričakovanja nečesa velikega v življenju, čemur v pozdrav delte cvetice na oknu, krasi roža lase in za čemer oči sanjavo zro v daljavo, preko idealne slike »Dragega«, neizrečeno učinkovite Tožbe, Inspiracije, težkih slutenj in sanj, prvih pisem in razočaranj, razmišljanj in nastroja polnega Prisluškovanja in Odmeva, preko prvih spoznanj in ljubimkanj, čudovitega Zaupanja, kjer je velika solnčna roža dekletova tolažnica, do odurnega Ljubosumja. Sledi mu lirično nežna Ločitev, tužna Samota in tragični Konec — samomorilka v valovih.

Dobro je Maleš zajel razpoloženje mladostnih sanj, mlade ljubezni, njenih hrepenenj, razočaranj in nezasluzene bridke tragike, ki je prepogosto njen konec. Pravo pristno mladostniško občutje preveva liste te nežne zgodbe in Malešev priljubljeni primitivno risarski način mu izborna odgovarja. V teh črtah je pogosto zabeležena pristna neizumetničena lirika prvotnega čuvstva kakor je bolj popolno tudi besedna umetnost ne more podati, Grobe telesnosti, poltenosti, odurnega naturalizma v teh listih ni, namesto njih so diskretni znaki, preproste, samo ideji in izrazu čuvstva služeče črte in vselej omejitve na vodilni motiv. Nepozabni in neizrečeno polni globoke ekspresije so listi Pričakovanje, Tožba, Težka slutnja, Žalost, Prisluškovanje, Odmev, Zaupanje, Ločitev, Sama in Konec.

Ugotoviti je treba, da s tem delom stopa na plan v prvi vrsti Maleš-poet-lirik in le slučajno mu je likovna umetnost sredstvo, po katerem se izraža. Njegove črte, elementi njegove risbe mu služijo slično kakor note komponistu, da si po njih zabeleži melodijo, katero doživlja njegova duša. Sorodno je njegovo delo muziki tudi v tem, da je v besednem uvodu fiksiral vodilni motiv, osnovno občutje, iz katerega je on to zgodbo doživel in oblikoval, in še